

Universitetskanslersämbetets utbildningsutvärderingar

Självvärdering

Del 2. Ämnes- och ämnesdidaktiska studier

Lärosäte: Uppsala universitet

Yrkesexamen: Ämneslärarexamen med inriktning mot arbete i gymnasieskolan i undervisningsämnet **svenska**

Förutsättningar

Personal

Bedömningsgrund:

Antalet lärare och deras sammantagna kompetens (vetenskapliga/konstnärliga/professionsrelaterade och pedagogiska) är adekvat och står i proportion till utbildningens volym, innehåll och genomförande på kort och lång sikt.

Utbildningens volym, innehåll och genomförande

Programinriktningen med svenska mot gymnasieskolan har ca 90 helårsstudenter på fyra terminer. Dessa består av Svenska 1–4 samt på ämnes-VFU i svenska, en 7,5 hp-kurs som läses av studenterna på deras sjunde termin i programmet, vanligtvis efter Svenska 3 och före Svenska 4. Studenterna läser delkurser till hälften på institutionen för nordiska språk och till hälften på litteraturvetenskapliga institutionen vid Uppsala universitet. Varje terminskurs innehåller såväl språkvetenskapliga/språkdidaktiska som litteraturvetenskapliga/litteraturredidaktiska delkurser. Översikten nedan visar delkurserna i Svenska 1–4:

Svenska 1, 30 hp	Introduktion till svensk-ämnet, 2 hp (nord/littvet)	Språkets struktur, 7 hp (nord)	Stil, text och tal, 7 hp (nord)	Introduktion till litteraturstudiet, 7 hp (littvet)	Barns och ungas läsning, 7 hp (littvet)
Svenska 2, 30 hp	Äldre litteratur, 7,5 hp (littvet)	Nyare litteratur, 7,5 hp (littvet)	Gransspråk i Norden, 7,5 hp (nord)	Språk i användning, 7,5 hp (nord)	
Svenska 3, 30 hp	Berättande i mångmediala miljöer, 7,5 hp (littvet)	Svenska språket i tid och rum, 7,5 hp (nord)	Ämnesdidaktisk teori och metod, 7,5 hp (nord/littvet)	Uppsats, 7,5 hp (nord eller littvet)	
Svenska 4, 30 hp	Valfri kurs nordiska, 7,5 hp	Valfri kurs littvet, 7,5 hp	Självständigt arbete 15 hp (nord eller littvet, ämnesdidaktiskt eller ämnesteoretiskt)		

Lärarnas vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska kompetens på kort och lång sikt

Personal, Institutionen för nordiska språk

I den bifogade lärartabellen för nordiska språk har tio lärare angivits varav sex har kursansvar inom ämneslärarprogrammet. Av de kursansvariga är en lärare professor, en docent, tre universitetslektorer och en universitetsadjunkt. Adjunkten är aktiv doktorand och har ämneslärarkompetens med yrkeserfarenhet från grundskolan. Två av universitetslektorerna har ämneslärarexamen. En av dessa två har mångårig yrkeserfarenhet från gymnasieskolan. En av universitetslektorerna har del av sin tjänstgöring som samordnare för ämneslärarutbildningen på institutionen. Samtliga kurslärare är forskare och har forskning i sin tjänst. Att kursundervisningen koncentreras till ett fåtal ansvariga kursledare skapar en särskild vetenskaplig, professionsrelaterad och pedagogisk kompetens vilket gör det möjligt att på lång sikt ta ett helhetsgrepp om undervisningsämnet svenska inom ämneslärarutbildningen.

Förutom de kursansvariga lärarna på *Svenska 1–4* har även andra lärare ansvar för ämneslärarstudenternas utbildning. De kan vara gästföreläsare på delkurserna, handledare för självständiga arbeten eller kurslärare för studenternas valbara delkurs på avancerad nivå. Dessa lärare har en lägre andel av sin tjänst inom ämneslärarutbildningen och tillhör de tre personalkategorier som beskrivs i följande stycken.

Institutionen har personal som tidigare varit kursledare inom programmet, men som innevarande termin har externa forskningsuppdrag eller utbildning på institutionens mastersprogram. Dessa båda professorer, varav den ena har tilldelats universitetets pedagogiska pris och den andra har ämneslärarexamen i svenska, är rådgivare till kursledare eller gästföreläsare på lärarutbildningarna med sin särskilda vetenskapliga kompetens med relevans för skolans svenskämne: grammatik, språkhistoria och språksociologi. En universitetslektor vid den enhet på institutionen som på Skolverkets uppdrag konstruerar nationella prov i svenska och svenska som andraspråk för grundskolan och gymnasieskolan har ämneslärarexamen och yrkeserfarenhet från gymnasieskolan och forskar om muntlighet, elevers skrivande och text- och talbedömning i skolan. Institutionen har en postdoktor med två års anställning som bedriver forskning om litteracitet på gymnasieskolan. Denna har under höstterminen anställts som universitetslektor i svenska språket med ämnesdidaktisk inriktning. Även hon har ämneslärarexamen.

Institutionen har för närvarande tre doktorander med didaktisk inriktning, varav en med fokus på svenska i gymnasieskolan. Alla dessa tre doktorander har yrkeserfarenhet från gymnasieskolan och har svenska i sin ämneslärarexamen. Doktoranderna har 20 % institutionstjänstgöring, såsom undervisning och handledning. En av doktoranderna har denna termin genomfört VFU-besök. Vid institutionens enhet för nationella prov i svenska arbetar flera provkonstruktörer som har ämneslärarexamen i svenska och flerårig yrkeserfarenhet från gymnasieskolan. Dessa anställda, som inte har direkt kursansvar inom programmet, gästföreläser på programkurserna och leder även seminarieövningar, t.ex. i elevtextbedömningar, eller genomför VFU-besök. Det finns alltså en stark och tydlig vetenskaplig, professionsrelaterad och pedagogisk kompetens hos kursansvariga lärare, forskare och personal i allmänhet på institutionen.

Personal, Litteraturvetenskapliga institutionen

Samtliga undervisande lärare vid litteraturvetenskapliga institutionen är disputerade och forskar själva, med undantag för doktorander inom ämnet som har undervisning (max 20 %) inom sina doktorandtjänster. I den bifogade lärartabellen för Litteraturvetenskapliga institutionen anges nio lärare, varav fem har kursansvar inom ämneslärarprogrammet. Övriga är lärare på fördjupningskurser i litteraturvetenskap på utbildningens termin 4, och har alltså en mindre del i lärarutbildningen. Av de fem lärare som har kursansvar och större del i ämneslärarprogrammets undervisning är två ämneslärare i svenska med yrkeserfarenhet från gymnasieskolans svenskundervisning. Fyra är disputerade i litteraturvetenskap och en är doktorand med licentiatexamen i litteraturvetenskap.

Två av lärarna har lektorat som är specifikt inriktade mot lärarutbildning, och har mångårig erfarenhet av arbete i lärarutbildning, egen didaktisk forskning och erfarenhet av handledning i ämnesdidaktik på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå. Vidare är en av dessa lärare, en professor, för närvarande

tjänstledig och beräknas vara åter i tjänst höstterminen 2019. Den andra universitetslektorn med specifik inriktning mot lärarutbildning har ett övergripande programansvar för institutionens åtaganden i ämneslärarutbildningen, med tid i sin tjänst för detta. Rekryteringen av de två universitetslektorerna med inriktning mot lärarutbildningen gjordes bland annat på grund av att tidigare personal med den kompetensen har gått i pension. I nuläget är personalläget för kurserna i litteraturvetenskap inom ämneslärarprogrammet gott och kompetensen inom såväl ämnesteori som ämnesdidaktik hög. Kontinuiteten i bemanningen av kurserna inom ämneslärarprogrammet, med tre–fyra tillsvidareanställda lärare som varje termin undervisar inom programmet, bör också nämnas. Den säkrar kontinuerlig utveckling och samsyn kring kurserna i ämneslärarprogrammet.

Båda institutioner har doktorander som tillhör den universitetsövergripande Forskarskolan i ämnesdidaktik

Samarbete mellan institutionernas personal

Personalen vid de båda institutionerna samarbetar både på lång och kort sikt. Samarbetet mellan institutionernas personal främjas av att kursupplägget innehåller både språkliga och litterära kurser varje termin, vilket framgår av den grafiska översikten ovan. Detta samarbete styrks ytterligare av att några delkurser genomförs i direkt samverkan mellan institutionernas lärare i planering, undervisning och examination. Det gäller den korta introduktionskursen på *Svenska 1*, ämnesdidaktiska kursen på *Svenska 3*, uppsats i *Svenska 3* och ämnes-VFU.

Samtliga kursledare på programmet sammanträder två till tre gånger per termin för att diskutera aktuella vetenskapliga, professionsrelaterade och pedagogiska frågor i ett kollegium. Kollegieansvaret växlar mellan institutionerna. Till kollegiet hör också frågor om kursadministration som delas jämnt mellan de två institutionerna. Detta samarbete förstärker personalens professionsrelaterade och pedagogiska kompetens och har positiva effekter på utbildningens innehåll och genomförande. Kollegiet har inför höstterminen 2018 diskuterat, reviderat och synkroniserat samtliga delkursers betygskriterier med särskild hänsyn till enhetlighet i ordval, formuleringar och malldokument. Till dessa delkurskriterier har även betygskriterier för kursernas mål för studenternas språkliga kompetens formulerats gemensamt. I detta arbete har alltså en samsyn etablerats också kring svensklärarstudenternas muntliga och skriftliga utveckling under utbildningen och hur den ska främjas och bedömas. En annan effekt av samarbetet är den gemensamma definitionen av ämnesdidaktiskt arbete på *Svenska 4*, en studiehandledning som det fanns ett stort behov av.

Satsningar på fakultetsnivå

Fakulteten för utbildningsvetenskaper har gjort särskilda satsningar på ämnesdidaktisk kompetensutveckling under de senaste åren. Ett exempel på en sådan satsning utgör initiativet till en universitetsövergripande forskarskola i ämnesdidaktik, vars syfte är att stärka den ämnesdidaktiska forskningsbasen i bland annat lärarprogrammen. Forskarskolan finansierar 16 doktorander och sträcker sig över 13 institutioner och sju fakulteter. Inom forskarskolan anordnas gemensamma seminarier med inspirerande föreläsningar om olika typer av ämnesdidaktik med inbjudna svenska och internationella forskare samt forskare från UU:s olika forskningsmiljöer i ämnesdidaktik och didaktik. I våras höll forskarskolan i två dagskonferenser. I båda presenterade doktorander sin pågående ämnesdidaktiska forskning om undervisning och lärande i grund-, gymnasieskola eller på högskolenivå. Den andra konferensen var öppen för lärarstudenter och alla lärare inom högre utbildning. Denna satsning fortsätter även under 2019.

Utöver detta har fakulteten för utbildningsvetenskaper under 2018 erbjudit en kurs i ämnesdidaktik, där de universitetslärare som går kursen får ersättning motsvarande 10 % av en heltidsanställning. Dessa lärare återfinns på de institutioner som ger lärarutbildningen. Denna satsning fortsätter även under 2019.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka för utbildningen av ämneslärare i svenska är institutionernas breda och djupa kompetens inom sina discipliner. Vid Institutionen för nordiska språk finns en stark och tydlig professionsrelaterad och ämnesdidaktisk kompetens bland kursansvariga lärare, forskare och personal i allmänhet. Den ämnesteoretiska och vetenskapliga kompetensen är betydande med fyra programprofessorer med relevans för skolämnets innehåll: språkhistoria/nordiska språk, namnforskning, sociolingvistik samt svenska språket. Institutionen är landets enda för nordiska språk med universitetslektorer i danska, norska och isländska. Undervisningen om språksituationen i de nordiska länderna leds av modersmålstalare och genomförs således på danska respektive norska. Universitetslektorn i danska förestår grannspråkskursen på programmet. Pågående forskning inom runologi, medeltidsfilologi, historisk syntax och pragmatik förstärker det språkhistoriska inslaget för ämneslärarstudenterna.

Den ämnesteoretiska och vetenskapliga kompetensen vid Litteraturvetenskapliga institutionen är också betydande med professorer, docenter och universitetslektorer inom ett brett spektrum av litteraturvetenskapliga inriktningar med relevans för ämneslärarutbildningen, som t.ex. litteraturhistoria, litteratursociologi, empirisk läsforskning och olika typer av litterär textanalys, till exempel genusvetenskaplig litteraturanlys.

Institutionernas kompetens kommer studenterna på ämneslärarprogrammet till godo bland annat genom att fördjupningskurserna på *Svenska 4* ges av forskare med specialkompetens inom sina områden. Likaså finns det alltid kompetent personal för handledning av uppsatser inom olika ämnesområden och på olika nivåer i ämneslärarprogrammet.

En annan styrka är den pågående kompetensutveckling för lärare på ämneslärarprogrammets alla inriktningar som möjliggörs av en kurs i ämnesdidaktik som nämns ovan. I den får lärare inom ämneslärarprogrammet fördjupa sina kunskaper inom ämnesdidaktiken och samtidigt genomföra utvecklingsprojekt av egen undervisning med stöd i ämnesdidaktisk forskning.

Ett utvecklingsområde på lång sikt gäller bemanning av ämneslärarprogrammets kurser i svenska. Åtgärder för att lösa detta har dock vidtagits. Förutom att ovannämnda postdoktor anställts som universitetslektor vid institutionen har ytterligare en sökande till tjänsten anställts med inriktning mot svenska språket, en universitetslektor med mångårig erfarenhet från lärarutbildningen. Rekryteringen av en universitetslektor i nordiska språk går in i sin slutfas under höstterminen 2018. En doktorand med inriktningen flerspråkighet och/eller lärande rekryteras under hösten 2018.

En annan utvecklingsmöjlighet i utbildningen av ämneslärare i svenska är att bättre tillvarata den stora kompetens inom ämnet retorik som finns vid Litteraturvetenskapliga institutionen, där retorik är en stark profil med egen avdelning, och där det bedrivs både grundutbildning, forskarutbildning och forskning. Retorik är en del av svenskämnet som skulle kunna förstärkas i utbildningen. För närvarande finns endast en valbar delkurs i *Svenska 4, Retorikens didaktik*, specifikt för lärarstudenter. Avsikten finns att öka det retoriska inslaget i de befintliga kurserna för alla studenter, genom att lärare med specialkompetens i ämnet håller i vissa moment.

Förutsättningar

Utbildningsmiljö

Bedömningsgrund:

Det finns en för utbildningen vetenskaplig/konstnärlig och professionsinriktad miljö och verksamheten bedrivs så att det finns ett nära samband mellan forskning och utbildning.

De båda institutionerna inom svensklärodbildningen arbetar målinriktat för att stärka en vetenskaplig och professionsinriktad utbildningsmiljö i en gemensam verksamhet, så att båda forskningsinriktningarna litteraturvetenskap och språkvetenskap får sitt tydliga samband för studenterna i skolämnet svenska.

Vid Institutionen för nordiska språk finns i utbildningsmiljön ett nära samband mellan forskning och utbildning. Ett tydligt och konkret exempel på detta är Enheten för nationella prov i svenska och svenska som andraspråk som genererar forskning om muntlighet i skolan, läsförståelse, elevers skrivande, elevtexter och om bedömning av muntliga framföranden, läsförståelse och elevtexter. Den vetenskapliga ledaren för enheten har i en forskargrupp, där en lärare på ämneslärodbildningen ingår, ett projekt som undersöker elevers skrivutveckling över tid med exempel från nationella proven. Enhetens provarkiv, som innehåller elevurval av olika prov från olika årskurser, är en resurs för ämneslärodbildningarna när de skriver sina uppsatser på *Svenska 3* och självständiga arbeten på *Svenska 4*. Vid institutionen finns en tydlig handledarkompetens för denna typ av arbeten som analyserar kursproven ur olika aspekter med skilda teoretiska och metodiska utgångspunkter.

Vid Institutionen för nordiska språk finns två seminarieserier, en för namnforskning och en för svenska/nordiska språk. Dessa är viktiga för verksamhetens vetenskapliga och professionsinriktade miljö. I seminarierna presenterar inbjudna eller institutionsverksamma forskare sina undersökningar. Ett namnseminarium i september gällde Vätteryd, Sösdala och Gudingsbackarna – tre göingska namn med, eller utan, kopplingar till det övernaturliga. Det högre seminariet i svenska/nordiska språk handlade i oktober om ämnesspecifikt läsande på gymnasiet yrkesprogram. Revideringen av Svenska Akademiens Ordbok är temat för ett annat högre seminarium i november. Vid sidan av det högre seminariet finns vid institutionen Andraspråkskollokviet som i november hade en gästforskarpresentation om flerspråkighet och interkulturalitet i läroplaner och lärodbildningar i Sverige och Finland. Ett annat kollokvium är ett text-, interaktions- och diskurskollokvium som behandlar frågor forskningsfrågor om bland annat text, skrivande och läsande. Ett kollokviumöte denna termin var en datasession om intertextuella relationer i provsvar. I denna forskningsmiljö verkar alltså lärarna på svensklärodbildningen vid nordiska språk.

Redaktionskommittén för tidskriften *Språk och stil* har sitt säte vid Institutionen för nordiska språk. Institutionen arrangerar och står värd för konferensen Forum för textforskning i juni 2019 som bland annat tar upp forskningsfrågor kring text med högsta relevans för skolan. I konferenskommittén medverkar ett par lärare från lärodbildningen och en av Uppsala universitets professorer i didaktik med inriktning mot svenska är en av plenarföreläsarna.

Studenterna möter språkforskare och språkidaktikforskare från Institutionen för nordiska språk på alla delkurser i svensklärodbildningen. Kurslärarna har forskningserfarenhet från nordistikens olika forskningsområden såsom grammatik, stilistik, pragmatik, språksociologi, språkhistoria och danska. Några av lärarna har även gedigen erfarenhet från forskning i akademiskt skrivande genom sin tjänstgöring i Språkverkstaden, en central resurs vid Uppsala universitet för studenter på grundnivå, avancerad nivå och forskarnivå i deras akademiska skrivande. Detta akademiska språkcentrum bemannas uteslutande av personal från Institutionen för nordiska språk.

Litteraturvetenskapliga institutionen utgör en mycket stark forskningsmiljö, vilken kommer lärarna i ämnet svenska tillgodo. Seminarieverksamheten är omfattande och möjligheterna att förkovra sig i aktuell litteraturvetenskaplig forskning som kan främja undervisningen är stora. I sammanhanget kan nämnas de seminarier om empirisk läsforskning som bedrivits av en av professorerna i ämnet. Samtliga lärare bedriver också egen forskning, vilket direkt gynnar studenterna i ämneslärarprogrammet. Ett exempel är den lärare, tillika doktorand i litteraturvetenskap, som sedan ett par terminer håller i ett moment om transmedialt berättande i delkursen *Berättande i mångmediala miljöer* på Svenska 3. Momentet behandlar fiktionsskapande (som fanfiction och fanart) och litteratursamtal i digitala miljöer, vilket är vad lärarens forskningsprojekt handlar om. Ny forskning inom ett område som är aktuellt både inom litteraturvetenskapen och inom gymnasieskolan (då det handlar om ungdomars läsning) kommer på så sätt studenterna till del. Ett annat exempel är den lärare som disputerat inom litteraturdidaktik, och som på delkursen *Ämnesdidaktisk teori och metod* på Svenska 3 låter studenterna läsa och diskutera ett kapitel i hans avhandling som en del av kursen.

Inom Litteraturvetenskapliga institutionen finns också en mindre men stark professionsinriktad miljö, som utgörs av det relativt fasta kollegium av lärare som undervisar i ämneslärarutbildningen i svenska. Där har flera lärare också egen erfarenhet av läraryrket. En av universitetslektorerna vid institutionen är anställd som lektor av kommunen på en del av sin tjänst och utgör därmed en länk mellan universitetsämnet och skolan. Detta är en relativt ny företeelse, men förhoppningar finns om att olika forskningsutbyten kan komma till stånd därav. Institutionen medverkar också i UU:s forskarskola i ämnesdidaktik, där en av ämnets doktorander är antagen, vilket också stärker såväl den vetenskapliga som den professionsinriktade miljön.

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkan vid båda institutionerna är den ämnesteoretiska kompetensen i sambandet mellan forskning och ämneslärarutbildning, eftersom de undervisande lärarna är forskare till minst 20 % av sin heltidstjänstgöring.

Som utvecklingsområde kan nämnas permanentandet av en studieresa till Norge/Danmark i grannspråkskursen. En sådan har genomförts några enstaka gånger, men det har tidigare inte satts i system. En studieresa av detta slag har mycket stort värde för studenternas syn på grannspråksundervisning och fungerar förstärkande för deras programkänsla och gemenskap.

Ett utvecklingsområde på Litteraturvetenskapliga institutionen är att utöka den ämnesdidaktiska forskningen, till exempel genom att anta doktorander med ämnesdidaktisk inriktning.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

1. För ämneslärarexamen med **inriktning mot arbete i gymnasieskolan** ska studenten

- visa sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen, inbegripet såväl brett kunnande inom ämnesstudiernas huvudområde som väsentligt fördjupade kunskaper inom vissa delar av detta område och fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Svenska 1

Introduktion till skolämnet svenska: I den första delkursen, som ges i samarbete mellan Litteraturvetenskapliga institutionen och Institutionen för nordiska språk med en lärare från vardera institutionen, behandlas på ett grundläggande plan svenskämnets innehåll, såsom tala, läsa, skriva och läsning av skönlitteratur i skolan, med grund i skolans styrdokument. Läsutveckling diskuteras och begrepp som läsning, text och tolkning problematiseras. Studenterna läser och diskuterar dessutom en ungdomsroman med relevans för skolan.

Stil, text och tal övar studenternas förmåga till textanalys av sakprosa, egen muntlig och skriftlig framställning samt kunskaper om språkutvecklande arbetssätt i skolan. Särskilt vikt läggs vid elevers muntliga framställning och bedömning av den, genom bland annat en gästföreläsning av en muntlighetsforskare. Flerspråkighetsperspektivet i skolan och hur forskning bedrivs om den belyses i en gästföreläsning av en doktorand och tidigare yrkesverksam ämneslärare. Denna kurs lägger alltså grunden till ämnesteoretisk och ämnesdidaktisk kunskap om svenskämnets centrala innehåll läsa, skriva, tala, lyssna och ger studenterna insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete.

Språkets struktur lägger grunden till ämneslärarstudenternas kunskaper i fonetik, ordbildning, semantik, formlära och satslära. Dessa grundläggande kunskaper om språket som system möjliggör för studenterna att utveckla sina kunskaper i delkurserna om språksociologi, grannspråk och språkhistoria där förståelsen för språkets variation och förändring fördjupas. Studenternas insikt i aktuellt forskningsarbete stärks i delkursen genom föreläsningar av bland andra en forskare vid Vitterhetsakademien med specialistkompetens i grammatik, under höstterminen 2018 utnämnd till professor i nordiska språk.

Introduktion till litteraturstudiet: Grunderna till litteraturstudiet behandlas, såsom läsning av epik, lyrik och dramatik, samt diskussion om kanon och litteraturhistorieskrivning. Ett mål lyder: "förklara och tillämpa de begrepp som används vid diskussion om och analys av drama, lyrik och epik". Den enskilda skriftliga examinationsuppgiften består således av en text i två delar: dels en litteraturvetenskaplig analys av en aspekt i en roman, där romanen sätts i historisk och kulturell kontext samt tolkas av studenten, dels en diskussion med utgångspunkt i skolans styrdokument om hur samma roman kan bidra i skolans svenskundervisning.

Barns och ungas läsning: Kursen innebär en historisk översikt av barn- och ungdomslitteraturens olika genrer. Ett mål syftar till att studenten ska: "uppvisa grundläggande förtrogenhet med skilda receptionsteorier samt insikt om barns och ungdomars läsning och tolkande aktiviteter". I examinationen, som är en salstentamen, får studenten, förutom ren begrepps- och teorikunskap, visa sin förmåga att resonera om receptionsteori och andra barn- och ungdomslitteraturteorier.

Svenska 2

De litteraturvetenskapliga delkurserna på *Svenska 2* utgörs av två kurser med litteraturhistorisk prägel, *Äldre litteratur* (antiken–ca 1850) och *Nyare litteratur* (1850–idag). Ett gemensamt mål för dessa båda kurser är att studenten efter kursen ska: ”visa kännedom om centrala verk inom den västerländska litteraturen och sätta dessa i samband med samhällsutveckling och det litterära systemets förändring samt svenskämnets egen historia och kanon”. Detta mål examineras genom en skriftlig examination, där frågan formuleras så: ”Välj ett skönlitterärt verk ur kurslitteraturen (roman, novell, dikt), förklara i vilken *litteraturhistorisk kontext* det hör hemma och hur detta yttrar sig i verket. Gör också en *egen analys* av det, antingen av hela verket eller av någon aspekt av det. Gör dessutom en *didaktisk reflektion* över varför du skulle välja verket i undervisningen, hur du skulle arbeta med verket i högstadiet/gymnasiet och över didaktiska val du kan behöva göra.”

Språk i användning är en språksociologisk grundkurs, där studenterna bland annat genomför en sociolingvistisk fältundersökning och därigenom övar sig i vetenskaplig metodologi. Innevarande termin är fältundersökningen taletnografisk eller samtalsanalytisk. Fältarbetet presenteras av läraren som en förberedelse inför kommande terminers uppsatsarbete med empiriska undersökningar. Studenternas muntliga redovisning av undersökningsresultaten för varandra är en del av examinationsformen för delkursmålet ”redogöra för grundläggande sociolingvistiska perspektiv” som bedöms mot betygskriteriet ”Studenten kan med rimlig grad av säkerhet redogöra för metoder för att undersöka språklig variation samt attityder till denna variation” och mot målet för språkförmåga i *Svenska 2*, som är att studenten ska kunna ”producera funktionella texter, såväl muntliga som skriftliga, på god svenska och på en grundläggande akademisk nivå”. Betygskriteriet för Väl godkänd på detta mål är att ”Studenten uttrycker sig strukturerat på en välformulerad svenska både muntligt och skriftligt med en relevant vetenskaplig terminologi”.

I delkursen *Grannspråken i Norden* studeras danska och norska språket i jämförelse med svenska språket. Kursen leds av en dansk lektor och en norsk lärare hyrs in från Norge under den ordinarie norska lektorns tjänstledighet. I denna delkurs tränar studenterna grannspråksförståelse och fördjupar sina kunskaper om likheter och skillnader mellan danska, norska och svenska och orsakerna till dem. Både talspråk och skriftspråk behandlas och undervisningen sker på danska och norska. Kursen examineras i skriftlig salstentamen och i enskild muntlig tentamen, där examinator talar danska/norska och studenten svarar på svenska.

Svenska 3

I delkursen *Berättande i mångmediala miljöer* problematiseras textbegreppet och multimediala texter studeras. Ett mål är att studenten efter kursen ska ”redovisa en utvecklad kunskap om olika populärkulturella uttrycksformer med särskild inriktning på barn- och ungdomskultur”, ett annat är att ”motivera didaktiska överväganden inför användningen av film, digitala medier och interaktivt nätberättande”. Kursen examineras genom en skrivuppgift där studenten gör en egen reflektion över någon fråga i anknytning till kursmålen, utifrån olika ståndpunkter i kurslitteraturen. Studenten kan själv välja frågeställning, men några olika alternativ till utgångspunkter nämns, som exempelvis:

- Vilka möjligheter ser ni i att kombinera de nya mediernas uttrycksätt och möjligheter med exempelvis den klassiska litteraturen? Bör det göras överhuvudtaget? Fördelar och nackdelar?
- Litteraturens särställning inom svenskämnet, är den rimlig i vår mångmediala tid? Eller bör film och andra former för berättande och meningsskapande ha samma status?
- Bör vi i svenskundervisningen studera hur medier samspelar och omformas, och hur berättandet påverkats av medieformen? Varför i så fall?

Svenska språket i tid och rum är en väl inarbetad kurs och utformad av flera lärare med särskild språkhistorisk kompetens. Språkhistoria som forskningsfält har varit framträdande vid Institutionen för nordiska språk i Uppsala så länge en professur i ämnet och en institution har existerat. Den lärare/forskare/professor som tidigare omnämndes i avsnittet Personal som har grammatisk och språkhistorisk specialistkompetens och som är pedagogisk pristagare vid universitetet har utarbetat ett studiekompedium för denna kurs, som inte endast examineras med en skriftlig tentamen i sal utan också

examineras genom studentens muntliga presentation av språkhistorisk artikel och relevant språkhistoriedidaktisk diskussion med kurskamrater. Den uppgiften examineras bland annat mot språkmålet i *Svenska 3* som är att "producera muntliga och skriftliga texter på god svenska och på en utvecklad akademisk nivå". Kriteriet för betyget Godkänd är att "Studenten varierar och anpassar sina språkliga formuleringar på ett tillfredsställande sätt till olika textgenrens och talsituationers innehåll och syfte". En annan examinerande individuell skrivuppgift för studenterna på denna kurs är att i en textkommentar till en av fem skönlitterära texter av olika kvinnliga 1800-talsförfattare göra en lexikal, ortografisk och morfologisk analys samt föra en kort didaktisk diskussion hur sådana skönlitterära texter från yngre nysvensk period kan integrera litterära och språkliga centrala innehåll i gymnasieskolans svenskundervisning. Höstterminen 2018 länkar den efterföljande delkursen *Ämnesdidaktisk teori och metod* i sitt case med yrkesverksam gymnasielärare till denna uppgift där didaktiska dilemman måste lösas på kort och lång sikt. På så vis fördjupar svensk lärutbildningen studentens kunskaper i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete inom denna del av huvudområdet.

Svenska 4

Delkursen *Självständigt arbete* ger fördjupad insikt i aktuellt forsknings- och utvecklingsarbete och väsentligt fördjupade kunskaper genom författande av en ämnesteoretisk eller ämnesdidaktisk uppsats. Att självständigt söka efter litteratur, formulera en egen forskningsuppgift, samt granska andra studenters uppsatser ingår.

Valbara kurser inom litteraturvetenskap och nordiska språk ger väsentligt fördjupade kunskaper inom någon del av litteratur- eller språkområdet (t ex litteratursociologi, barn- och ungdomslitteratur, äldre litteratur, retorik, sociolingvistik, texter i skolan eller litteracitet ur ett andraspråksperspektiv).

VFU 2

I kursen *VFU 2* ingår som en del av examinationen säkerställande av att studenten har sådana ämneskunskaper som krävs för yrkesutövningen. Detta sker, förutom i VFU-handledarens omdöme och i VFU-besöket på skolan också i en skriftlig inlämningsuppgift där studenten analyserar en undervisningssekvens innehåll och utformning. Kursmålet fastställs av en ramkursplan för samtliga ämnens VFU 2-kurs och är samtidigt ett underlag för VFU-handledarens omdöme: "Efter genomgången kurs ska studenten kunna identifiera och reflektera över sina egna behov av ytterligare kunskap och utveckling i skolämnet svenska." För VFU-handledaren på studentens VFU-skola gäller omdömet för fördjupad förmåga att "Studenten identifierar och reflekterar över sina egna behov av ytterligare kunskap och utveckling i skolämnet svenska. Reflektionen över utvecklingsbehoven sker med stöd av forskning och beprövad erfarenhet". Till denna omdömesnivå ger VFU-handledaren något exempel från studentens praktik som VFU-kursledaren på universitetet kan jämföra med betygsriteriet för Väl godkänd på detta mål.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka med ämneskurserna inom svensk lärutbildningen är det väl genomtänkta innehållet, som utgår från såväl ämneslärarexamens mål som skolans styrdokument för ämnet svenska. Ett tecken på att ämneskurserna fyller sin funktion i lärutbildningen är att flera studenter under *VFU 2* uttrycker en tillfredsställelse med och säkerhet i sina ämneskunskaper i en särskild kursvärdering under kursens slutseminarium såväl muntligt som skriftligt. Ett utvecklingsområde är en genomlysning av progressionen i kursmål, betygsriterier, skrivprofil och examinationsformer. Detta utvecklingsarbete sker under höstterminen 2018 med stöd av särskilda projektmedel från fakulteten för utbildningsvetenskaper. En problematik som projektgruppen har identifierat är att *Svenska 4*-kursens mål för Kunskap och förståelse, Färdighet och förmåga samt Värderingsförmåga och förhållningssätt är identiska med kursmålen för *Självständigt arbete 15 hp*, vilket måste åtgärdas med en åtskillnad så att kursen *Svenska 4* har en vidare extension i sin målbild än delkursen *Självständigt arbete*.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – kunskap och förståelse

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen kunskap och förståelse i examensordningen.

Mål

2. *Visa fördjupad kunskap om vetenskapsteori samt kvalitativa och kvantitativa forskningsmetoder, och visa kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.*

Studenterna möter vetenskapsteori och eget vetenskapligt skrivande, samt kopplingen mellan vetenskap/forskning och beprövad erfarenhet inom ämnena, i en progression genom kurserna i svenska.

I *Svenska 1* i delkursen *Introduktion till litteraturstudiet* läggs en vetenskapsteoretisk grund till hur litteratur studeras både på universitet och i ungdomsskolan. Detta vidareutvecklas i delkursen *Barns och ungas läsning* där studenterna möter till exempel olika receptionsteorier.

I *Svenska 2* behandlas språkvariations- och språkförändringsteorier, först i delkursen *Språk i användning* där metodologin tillämpas av studenterna i en taletnografisk undersökning, sedan i delkursen *Grannspråk i Norden* med fördjupning.

Särskilt under termin 3 och 4 aktualiseras och tränas dessa kunskaper. I *Svenska 3* ligger 7,5 hp-kursen *Ämnesdidaktisk teori och metod* där tanken är att ämnesdidaktisk och ämnesteoretisk vetenskap ska möta beprövad erfarenhet i form av ämnesdidaktiska metoder. Ett av målen handlar om att studenten efter kursen ska kunna "kritiskt analysera och bedöma undervisningsmetoder och inlärningsstrategier utifrån olika didaktiska perspektiv". Detta mål examineras genom att studenten gör en egen planering av ett fritt valt moment inom svenskämnet, som ska kombinera språk och litteratur, baseras på vetenskaplig forskning och motiveras utifrån beprövad erfarenhet, så som den möter studenten i kurslitteraturen. Vidare under samma termin ligger delkursen *Uppsats* där studenten självständigt skriver en mindre uppsats med ämnesdidaktisk inriktning och med tillämpning av kvalitativ eller kvantitativ metod i en empirisk undersökning. I den kursen ingår också att granska andra studenters arbeten utifrån en vetenskaplig bedömning. I kursen *Svenska 4* fördjupas dessa kunskaper i delkursen *Självständigt arbete*, vid seminarier om bland annat kvalitativ och kvantitativ metod, och då studenten skriver ett eget arbete som kan ha ämnesteoretisk eller ämnesdidaktisk inriktning. I det arbetet ställs krav både på en vetenskaplig metodhantering och på en initierad diskussion om metod. De betygskriterier som ska uppnås för godkänt betyg lyder: "En lämplig analysmetod redovisas och tillämpas. Material, metod och analysens resultat redovisas tillfredsställande". För Väl Godkänt lyder kriteriet: "Studenten visar ett kritiskt och reflekterande förhållningssätt till val av material och metod". Uppsatserna handleds av ämnesföreträdare med relevant expertis inom ämnesområden och forskningsmetoder.

Också inom kursen *VFU 2* prövas förmågan att koppla samman vetenskap med beprövad erfarenhet. Detta examineras genom VFU-besök, trepartssamtal och en skriftlig inlämningsuppgift, vilken handlar om att analysera ett eget undervisningsmoment med blick på såväl bakomliggande vetenskaplig forskning som praktisk tillämpning av undervisningsmetoder. Grunden för den uppgiften har alltså lagts i den

ämnesdidaktiska kursen, där den beprövade erfarenheten till stor del inhämtas i andra hand, från kurslitteraturen, för att sedan i VFU-uppgiften kunna förankras i egen verklig erfarenhet av lärarpraktiken.

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkan i utbildningen ligger i att studenterna möter ett vetenskapligt kvalificerat kursinnehåll och lärare med kompetens inom både vetenskap/forskning och beprövad erfarenhet, och att de får träna på vetenskapligt förhållningssätt och skrivande i nära anslutning till diskussion om och utövande av metoder som bygger på beprövad erfarenhet. Ett utvecklingsområde är det vetenskapliga skrivandet, vilket för närvarande är ett fokusområde för det kvalitetsarbete som pågår med genomlysning av skrivprogressionen i utbildningen.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

3. Visa fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom ämnen, ämnesområden och ämnesdidaktik.

Svenskläroverutbildningen leder studenterna fram till en fördjupad förmåga att kritiskt och självständigt tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter och forskningsresultat så att de kan bidra till utvecklingen av svenskläroveryrket och kunskapsutvecklingen inom ämnet svenska, disciplinerna nordiska språk, litteraturvetenskap, språkdidaktik och litteraturdidaktik. Utbildningen har en särskild styrka i en utarbetad progressionstanke, dels mot lärandemålen i VFU-kursen, dels mot självständiga arbetet i *Svenska 4*.

Det kritiska förhållningssättet, framskrivet i kursmålen, tränas fortlöpande i *Svenska 1* och *2* genom seminarieövningar. På delkursen *Grannspråket i Norden*, i *Svenska 2* har studenterna vid sin examination, en hemtentamen, en uppgift där de ska reflektera om fördelar och eventuella nackdelar/problem med grannspråksundervisning i gymnasieskolan. Frågan, som formuleras på undervisningsspråket och grannspråket danska, är denna: "Nabosprog og den nordiske sprogsituation i didaktisk perspektiv (maks. 1 side). Diskutér følgende: Hvad er fordelene og ulemperne med nabosprogsundervisning i skolen? Hvilke positive effekter kan man opnå ved undervisning om den nordiske sprogsituation og kan det være problematisk? Din tekst skal have indledning og afslutning/konklusion."

I *Svenska 3* tränas förmågan i flera delkurser. Ett exempel är delkursen *Berättande i mångmediala miljöer*. Kursen examineras genom en skrivuppgift där studenten gör en egen reflektion över någon fråga, utifrån olika ståndpunkter i kurslitteraturen och egna åsikter. Studenten kan själv välja frågeställning, men några olika alternativ till utgångspunkter nämns, som exempelvis:

- Vilka möjligheter ser ni i att kombinera de nya mediernas uttrycksätt och möjligheter med exempelvis den klassiska litteraturen? Bör det göras överhuvudtaget? Fördelar och nackdelar?
- Litteraturens särställning inom svenskämnet, är den rimlig i vår mångmediala tid? Eller bör film och andra former för berättande och meningsskapande ha samma status?
- Bör vi i svenskundervisningen studera hur medier samspelar och omformas, och hur berättandet påverkats av medieformen? Varför i så fall?

Dessa exempel på frågor visar hur utbildningen säkerställer att studenten kritiskt och självständigt kan tillvarata, systematisera och reflektera över egna och andras erfarenheter samt relevanta forskningsresultat för att därigenom bidra till utvecklingen av yrkesverksamheten och kunskapsutvecklingen inom såväl ämnen och ämnesområden som ämnesdidaktik.

Även i den ämnesdidaktiska delkursen i *Svenska 3* tränas denna förmåga, där examinationsuppgiften, en konkretiserad och didaktiskt motiverad lektionsplanering i ämnet svenska som integrerar ämnets språkliga och litterära delar, blir föremål för kritisk diskussion i en ventileringsgrupp i studentgruppen. Denna examinationsuppgift förbereds i ett case, som har utvecklats med stöd av medel från Fakulteten för utbildningsvetenskaper. Yrkesverksamma gymnasielärare agerar diskussionsledare i studentgrupper som formerar "ämneslärlag" kring ett case som de yrkesverksamma lärarna har utarbetat tillsammans med kurslärarna vid institutionerna. Studenterna löser i dessa case didaktiska dilemman på kort och lång sikt och tar till vara på och reflekterar över egna och andras erfarenheter. Efter lärlagsdiskussioner återsamlas studentgrupperna och intrycken systematiseras för en yrkesutveckling och kunskapsutveckling.

Den sista delkursen i *Svenska 3* är en uppsatskurs om 7,5 hp där studenterna får skriva utifrån ett ämnesdidaktiskt ämne, som förbereds i seminariegruppsdiskussioner kring en avgränsad forskningsplan och handleds i grupp eller enskilt. Vid ämnesvalet ska studenterna motivera ämnet utifrån egna eller andras erfarenheter, utifrån dess relevans för yrkesverksamheten, utifrån studentens egna tidigare kunskaper och mål för kunskapsutveckling. Systematiskt ska grupphandledningen leda fram till ett självständigt val av vetenskaplig metod och analysmodell för den ämnesdidaktiska studien. Här övas det kritiska förhållningssättet. Uppsatserna ventileras i regelrätta, kortfattade ventileringsgrupper, som nu har utvecklats med stöd av oppositionsövningen i den ämnesdidaktiska kursen.

I programstrukturen följer i normalfallet VFU-kursen i svenska efter den ämnesdidaktiska delkursen, som bildar en teoretisk utgångspunkt för den skrivuppgift på VFU-kursen som är en lektionsanalys, i vilken studenten redogör för planering, utfall och värdering av en eller flera lektioner som studenten genomfört på praktiken. Det kan exempelvis gälla den lektion som genomfördes under VFU-besöket. I analysen tar studenten fasta på sina egna, VFU-handledarens och VFU-besökarens reflektioner och synpunkter och relaterar dem till relevant ämnesdidaktisk kurslitteratur. På så vis får det kritiska förhållningssättet varierade perspektiv från forskning och yrkesverksamhet. Det kursmål som provas är att "efter genomgången kurs ska studenten kunna omsätta ämnesspecifik kunskap till verksamhet och undervisning i skolan samt visa förmåga att kritiskt diskutera sina didaktiska val utifrån forskning och beprövad verksamhet". Kriteriet för betyget Väl godkänd är att "studenten omsätter välanpassad och korrekt ämnesspecifik kunskap till verksamhet och undervisning i skolan. Studenten diskuterar kritiskt sina didaktiska val utifrån forskning och beprövad verksamhet samt presenterar alternativ till genomförd undervisning".

I *Svenska 4* examineras ett självständigt arbete där studenternas bereds möjlighet till mer omfattande uppsatsventileringsgrupper i mindre grupper under examinatorns ordförandeskap.

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkan är just den genomtänkta progressionen från ämneskurserna via den ämnesdidaktiska kursens arbetsätt och examinationsuppgift, över forskningsplanering och ventileringsgrupp i *Uppsats* i *Svenska 3* vidare till VFU-kursens individuella skrivuppgift med reflektion över egna och andras erfarenheter till *Självständigt arbete* i *Svenska 4* med kunskapsutveckling inom ämnesområdena och ämnesdidaktiken. Den är nu väl inarbetad mot studenternas ökade självständighet i sina studier med allt högre krav vad gäller detta examensmål. Undervisningsformerna som tillämpas med diskussioner, skriftliga och muntliga redovisningar i ett flerstämmigt forum enligt socialkonstruktivistisk ämnesdidaktik tränar just den förmåga som efterfrågas i examensordningens mål 3.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

4. *Visa förmåga att tillämpa sådan didaktik och ämnesdidaktik inklusive metodik som krävs för undervisning och lärande inom det eller de ämnen som utbildningen avser och för den verksamhet i övrigt som utbildningen avser.*

I samtliga kurser inom ämneslärarutbildningen i svenska finns didaktiska moment. Under *Svenska 1* får studenterna i de litteraturvetenskapliga kurserna börja resonera didaktiskt utifrån den skönlitteratur som läses och skolans styrdokument. Under *Svenska 2* handlar de didaktiska momenten mer specifikt om undervisning i litteraturhistoria och en diskussion om bland annat kanon. I kursernas innehållsbeskrivning preciseras detta genom att kursen "inkluderar ett ämnesdidaktiskt perspektiv på texter, vilket innebär en problematisering av kursens stoff samt reflektioner kring problem som är relevanta för läraryrket". I de litteraturhistoriska kurserna finns också ett lärandemål som syftar till att studenten ska "uppvisa förmåga till kritisk och reflekterande läsning av skönlitterära texter, samt självständigt analysera och diskutera dessa texter ur ett didaktiskt perspektiv". Detta mål examineras genom en skriftlig examination, där frågan formuleras så: "Välj ett skönlitterärt verk ur kurslitteraturen (roman, novell, dikt), förklara i vilken litteraturhistorisk kontext det hör hemma och hur detta yttrar sig i verket. Gör också en egen analys av det, antingen av hela verket eller någon aspekt av det. Gör dessutom en didaktisk reflektion över varför du skulle välja verket i undervisningen, hur du skulle arbeta med verket i högstadiet/gymnasiet och över didaktiska val du kan behöva göra."

Det didaktiska inslaget i kurserna i svenska språket är utpräglat på delkursen *Stil, text och tal* där skolelevs skrivutveckling, muntlighetsutveckling och textsamtal behandlas. Didaktiska teorier som genreskrivande, skrivprocess och Vygotskijs sociokulturella teori om lärande behandlas. På så sätt är kursen en grund för fortsättningskursen om språkdidaktik i *Svenska 3*. Studenterna arbetar med en digital metodik i delkursen *Språk i användning* i *Svenska 2*, nämligen med *flipped classroom*.

I synnerhet i delkursen *Ämnesdidaktisk teori och metod* i *Svenska 3*, som undervisas av en lärare från Institutionen för nordiska språk och en från Litteraturvetenskapliga institutionen, knyts de båda disciplinernas respektive ämnesdidaktiska perspektiv samman. Detta sker inte minst i det case-seminarium som hålls av en verksam svensklärare, och där studenterna får diskutera metodikfrågor i förhållande till ämnesdidaktiska problem. Den ämnesdidaktiska kursen syftar också fram emot *VFU 2*, där flera kursmål berör förmågan att koppla ämnesdidaktiska teorier till den praktiska verksamheten och undervisningsmetodik, till exempel målet: "Efter genomgången kurs ska studenten kunna omsätta ämnesspecifik kunskap till verksamhet och undervisning i skolan samt visa förmåga att kritiskt diskutera sina didaktiska val utifrån forskning och beprövad verksamhet". Bedömningskriteriet för fördjupad nivå av detta mål lyder: "Studenten omsätter välanpassad och korrekt ämnesspecifik kunskap till verksamhet och undervisning i skolan. Studenten diskuterar kritiskt sina didaktiska val utifrån forskning och beprövad verksamhet samt presenterar alternativ till genomförd undervisning".

Styrkor och utvecklingsområden

Svenskläroarutbildningens vid Uppsala universitet styrka är de specifikt utformade kurserna för uteslutande ämnesläroarstudenter. Samtliga ämnesteoretiska delkurser på *Svenska 1, 2 och 3* har åtminstone ett didaktiskt kursmål (se exempel ovan). På Svenska 3 finns två kurser om tillsammans 15 hp som är ämnesdidaktiska och många studenter på Svenska 4 skriver sina självständiga arbeten med didaktisk inriktning.

Ytterligare en styrka är att läroarkollegiet gemensamt har utformat ett studiehandledningsdokument som definierar ett ämnesdidaktiskt inriktat självständigt arbete för att lyfta fram dess fokus och betydelse och att avgränsa det från de rent ämnesteoretiska forskningsfrågorna.

Ett utvecklingsområde är att utveckla ett metaperspektiv genom hela svenskläroarutbildningen, något en arbetsgrupp i läroarkollegiet arbetar med inom ramen för det kursutvecklingsprojekt som finansieras av Fakulteten för utbildningsvetenskaper. På institutionerna eftersträvas att utveckla studenternas metaperspektiv på den ämnesteoretiska undervisningen i universitetsmiljön och reflektera över deras framtida uppdrag att förmedla detta ämnesinnehåll till elever i gymnasieskolan. Ett sådant metaperspektiv är det på det akademiska skrivandet och dess olika genrer. Vilka kunskaper om skrivandets didaktik kan studenterna överföra till sin framtida yrkesverksamhet?

Ett annat utvecklingsområde är didaktiska infallsvinklar på samhällets och skolans digitalisering. Detta område motiveras särskild av de nya skrivningarna i gymnasieskolans ämnesplaner. Arbetet är påbörjat med studenternas digitala presentationsytor som är tänkta att fungera som portfolios under utbildningen och inför deras kommande yrkesverksamhet. Den digitala portfolion gör det möjligt för studenterna att under utbildningen pröva olika digitala arbetssätt. En ambition är att kunna arbeta mer systematiskt med detta i vår undervisning.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – färdighet och förmåga

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen färdighet och förmåga i examensordningen.

Mål

5. *Visa förmåga att självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, utvärdera och utveckla undervisning och den pedagogiska verksamheten i övrigt i syfte att på bästa sätt stimulera varje elevs lärande och utveckling.*

Planering, genomförande, utvärdering och utveckling av undervisning i ämnet svenska går som en röd tråd genom svenskläroverutbildningen alltifrån den första introducerande delkursen på *Svenska 1* som fokuserar på planering utifrån styrdokument och utvärdering av studenternas egen erfarenhet av pedagogisk verksamhet. I delkursen *Stil, text och tal* på *Svenska 1* läggs särskild vikt vid hur en muntlig språkutveckling främjas i planering, genomförande och utvärdering, vilket studenterna själva omsätter i praktiska övningar, i form av egna muntliga anföranden och olika former av respons. Hur undervisning ska planeras, genomföras och utvärderas i samband med de nationella proven i svenska behandlas i ett första pass på *Svenska 2* i delkursen *Språk i användning* där provkonstruktörer och Nationella provenhetens vetenskapliga ledare ansvarar för momentet om prov i skrivande och bedömning av prov.

I *Svenska 3* på delkursen *Ämnesdidaktisk teori och metod* behandlas alla nationella delprov i kursprov 1 och kursprov 3: muntliga anföranden, läsförståelse, skrivande och vetenskapligt skrivande. Provens didaktiska roll i svenskundervisningen behandlas och diskussioner förs i seminarieform om hur kursundervisningen i skolan ska planeras och utvecklas i förhållande till proven. Denna delkurs examineras med en uppgift som planerar ett moment i skolämnet svenska på gymnasieskolan och om hur det ska bedömas. I denna lektionsplanering med angivelse av innehåll och genomförande ska studenten även utvärdera sin egen planering och bedömningsform didaktiskt. För att säkerställa examinationen på denna nivå finns förutom bedömningsseminariet även ett case-seminarium på delkursen där lektionsplanering står i fokus med lösningar på didaktiska dilemman både på kort och på lång sikt.

I kursen *VFU 2* säkerställs just detta examensmål 5 explicit genom ett av lärandemålen i kursen. Målet examineras med flera underlag för kurslärarens slutbedömning av studentens färdighet och förmåga i detta avseende. Det första underlaget är den individuella studieplanen i vilken studenten ska redogöra konkret för sina personliga mål i förhållande till VFU-kursens mål med särskild hänsyn till svenskämnets innehåll och didaktik. Vid VFU-besöket har studenten i förväg lämnat in en lektionsplanering som den genomför och utvärderar i ett efterföljande trepartssamtal med sin VFU-besökare och sin VFU-handledare, där en diskussion förs om hur undervisningen kan utvecklas för att vidare stimulera varje elevs lärande. En skrivuppgift på kursen är en lektionsanalys, i vilken studenten utvärderar just en planering och ett genomförande av undervisning och för ett resonemang om hur varje elev ska stimuleras till lärande. Ett kursmål definierar att "Efter genomgången kurs ska studenten kunna självständigt och tillsammans med andra planera, genomföra, dokumentera och utvärdera undervisning i ämnet svenska och annan pedagogisk verksamhet enligt gällande styrdokument och riktlinjer". VFU-kursledarens kriterium för betyget Godkänd, alltså tillfredsställande förmåga enligt detta mål, är att "Studenten planerar, genomför, dokumenterar och utvärderar undervisning i ämnet svenska och annan pedagogisk verksamhet enligt gällande styrdokument och riktlinjer, både självständigt och tillsammans med andra. Om någon aspekt

brister kan studenten reflektera över bristerna och presentera utvecklingsalternativ". Studenterna skriver även en utvärdering av sin egen färdighet och förmåga som blivande ämneslärare i svenska och ställer den i relation till den studieplan som upprättades i kursens inledning.

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkan i utbildningen för detta examensmål ligger i den tydliga strukturen från första terminens i ämnesstudierna första delkurs, över ämnesdidaktiken på ämnesstudiernas tredje termin fram till VFU-kursen som är den sjunde terminen på ämneslärarprogrammet. Ett utvecklingsområde är att utveckla fler arbetsmoment på andra delkurser som examinerar mot just detta examensmål för ämneslärarexamen. En idé är att arbeta med uppgiften minilektioner, om grammatik, svenska språkets variation, svenska språkets historia, gransspråken, en litterär epok, en skönlitterär genre och så vidare. Det skulle vara en förstärkning av delkurserna på alla nivåer i svensklärodbildningen med inriktning mot examensordningens femte mål.

Utformning, genomförande och resultat

Måluppfyllelse – värderingsförmåga och förhållningssätt

Bedömningsgrund:

Utbildningen möjliggör genom utformning och genomförande samt säkerställer genom examination att studenten, när examen utfärdas, kan uppnå de utvalda målen inom kunskapsformen värderingsförmåga och förhållningssätt i examensordningen.

Mål

6. Enligt UKÄ:s rekommendationer beskriver lärosätet måluppfyllelsen för det utvalda examensmålet i självvärderingens del 1.

Utformning, genomförande och resultat

Jämställdhet

Bedömningsgrund:

Ett jämställdhetsperspektiv beaktas, kommuniceras och förankras i utbildningens innehåll, utformning och genomförande.

Jämställdhetsarbetet i ämneslärarutbildningen i svenska försiggår på flera olika nivåer. En nivå rör kurserna, kursinnehållet och undervisningen. Ansvariga institutioner för svenskämnet strävar efter att både kvinnliga och manliga författare finns representerade på litteraturlistorna i lika mån. Detta gäller både skönlitteratur och facklitteratur. I Litteraturvetenskapliga institutionens handlingsplan för lika villkor står att: "Alla lärare ska vara beredda att problematisera den litterära, retoriska och teoretiska kanon utifrån frågor om kön, etnisk tillhörighet, ålder och/eller social bakgrund. Kvinnliga författarskap och kvinnliga författares villkor ska uppmärksammas. Genusperspektiv ska integreras i undervisningen. Grundläggande kunskaper i genusteori ska läras ut inom undervisningen på grundnivå". Inom kurserna i litteraturvetenskap i ämneslärarutbildningen finns således ett genusperspektiv ofta med, i diskussioner om kanon och litteraturhistorieskrivning samt i analysen av texterna. I delkursen *Barns och ungas läsning* i *Svenska 1* finns ett seminarium som ägnas helt åt frågan om pojk- och flickböcker, både i ett historiskt och i ett samtida perspektiv. I denna kurs diskuteras också normkritisk läsning av barn- och ungdomslitteratur. Även i de litteraturhistoriska kurserna på *Svenska 2* aktualiseras ett genusperspektiv ofta, både på skönlitteraturen som sådan och i didaktiska diskussioner om undervisning i litteratur från olika tider. Diskussioner om jämställdhet i undervisningen utgår ofta från skolans styrdokument och skrivningar om värdegrunden där. Svenskämnet som ett demokratifrämjande ämne tas också upp i olika kurser, bland annat i *Ämnesdidaktisk teori och metod* på *Svenska 3*, där den frågan bemöts bland annat i kurslitteraturen.

Även i olika delkurser i svenska språket beaktas jämställdhetsperspektivet. I delkursen *Språk i användning*, en grundkurs i språksociologi, rör ett av lärandemålen språklig variation och förändring i det svenska samhället, även ur didaktiskt perspektiv. Kursen tar upp språkbruk ur ett genusperspektiv, liksom föreställningar om kvinnors och mäns språk och attityder till språkbruk och språkbrukare. Vidare behandlas språklig jämställdhet i skolan, exempelvis forskning om talutrymme och om skolframgång i jämställdhetsperspektiv. Ett lektionspass ägnas åt jämlik kommunikation och inkluderande språkbruk. Där behandlas bland annat person- och yrkesbeteckningar (t.ex. *lärare* – *lärarinna*, *simmare* – *simmerska*) och könsneutralt språkbruk (t.ex. ordet *hen* och omskrivningar för att undvika att använda könsmarkerade ord i generisk betydelse). Vid detta lektionstillfälle förbereder sig studenterna genom att titta på en interaktiv nätföreläsning, enligt den högskolepedagogiska metoden *flipped classroom*, och därefter arbetar de med tillämpningar under lektionspasset. Jämställdhetsperspektivet examineras i en salstentamen. Ett exempel på en sådan tentamensfråga är följande: "Pronomenet *hen* kan ha olika betydelser. Vilken betydelse är det fråga om i följande citat? Motivera ditt svar och hänvisa till ord i citatet som är avgörande för din tolkning. 'Barn- och elevombudet på Skolinspektionen riktar kritik mot en Tierpsskola för att man inte gjort tillräckligt för att stoppa mobbningen av en av skolans elever. [...] Redan i våras, när eleven återigen berättade att **hen** kände sig mobbad, borde skolan enligt Barn- och elevombudet ha gjort en ordentlig utredning av kränkningarna. En sådan utredning gjordes först i september.' (Ur UNT 2016-12-12)."

I *VFU 2* finns ett mål som lyder: "Efter genomgången kurs ska studenten kunna skapa stimulerande lärmiljöer och leda undervisningen i ämnet svenska utifrån elevgruppens förutsättningar och behov med ett mångfalds- och jämlikhetsperspektiv". Bedömningskriteriet för grundläggande, det vill säga godkänd, nivå på detta mål lyder: "Studenten skapar stimulerande lärmiljöer och leder undervisningen i ämnet svenska utifrån elevgruppens förutsättningar och behov med ett mångfalds- och jämlikhetsperspektiv. Om någon aspekt av detta ledarskap brister, kan studenten reflektera över bristerna och presentera utvecklingsalternativ".

Ovanstående kursinnehåll och examination säkerställer att studenterna kan beakta, kommunicera och förankra ett jämställdhetsperspektiv i sin kommande verksamhet som svensklärare. Vidare kan nämnas att i de olika uppsatskurserna framkommer studenternas intresse för jämställdhetsfrågor i uppsatsämnena, som frekvent utgår från genusperspektiv. Därtill kan även framhållas att i standardformuläret för kursvärderingar finns en fråga som lyder: "Läraren har behandlat alla studenter lika (oberoende av t.ex. etnisk tillhörighet, religion, funktionshinder, sexuell läggning)". Studenternas svar på denna fråga visar att de i regel inte upplever några problem på detta område.

På en mer administrativ nivå finns institutionernas likavillkorsarbete, som förstås också berör kurserna och lärarna i ämneslärarutbildningen. Enligt Uppsala universitets anställningsordning eftersträvas en jämn könsfördelning mellan de anställda. Vid Litteraturvetenskapliga institutionen är fördelningen mellan de anställda (alla kategorier) 47 % kvinnor och 53 % män. I studentgrupperna är emellertid könsfördelningen inte jämn, andelen kvinnor är större, även om det finns en tendens de senaste åren att antalet manliga svensklärostudenten ökar.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka är att det finns hög genusvetenskaplig kompetens bland lärarna, vilket borgar för att sådana perspektiv ofta aktualiseras i utbildningen och att det finns handledare med relevant kompetens till självständiga arbeten med jämställdhets- och genusperspektiv. Ett utvecklingsområde är att arbeta för en jämnare könsfördelning mellan studenterna i svensklärostudenten, förslagsvis genom att framhålla positiva manliga förebilder i rekryteringsarbete och informationsmaterial.

Utformning, genomförande och resultat

Uppföljning, åtgärder och återkoppling

Bedömningsgrunder:

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp. Resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling, och återkoppling sker till relevanta intressenter.

Lärosätet verkar för att studenten genomför utbildningen inom planerad studietid.

Utbildningens innehåll, utformning, genomförande och examination följs systematiskt upp och resultaten av uppföljningen omsätts vid behov i åtgärder för kvalitetsutveckling och återkoppling ges till relevanta intressenter. Varje delkurs på programmet genomför en kursvärdering som finns i den digitala lärplattformen Studentportalen. Denna sammanställs sedan av kursansvarig i form av en kursrapport. Såväl kursvärderingen som kursrapporten kan läsas av behöriga studenter på respektive kurs. Kursrapporten lämnar kursläraren också till institutionens studierektor. Kursläraren informerar studenterna vid nästa kurstillfälles introduktion om föregående kursvärdering har lett till någon förändring eller om studenters synpunkter inte har lett till någon förändring och anger skäl för detta. Åtgärderna för kvalitetsutvecklingen är av olika karaktär. Det kan gälla utbyte av huvudkursbok som senast på delkurserna *Stil, text och tal* respektive *Grannspråk i Norden*. En annan typ av åtgärd är att ett mentorssystem har införts på delkursen *Språkets struktur* efter studenternas önskemål om utökad vägledning i grammatikstudierna. Kursläraren utbildar studenterna som har examinerats på kursen att bli mentorer för yngre studiekamrater som samlas i studiegrupper med sin mentor. En tredje typ av åtgärd är att studenterna deltar i ett läsläsningsprojekt i en partnerskola i Uppsala till lärarutbildningen efter att studenterna i kursvärderingar har uttryckt att det dröjer för länge innan de kommer ut i pedagogisk verksamhet i ungdomsskolan.

Fakulteten för utbildningsvetenskaper lyser regelbundet ut kvalitetsmedel som institutioner som medverkar i lärarprogrammen kan ansöka om. Genomförande och utfall återrapporteras dels genom en skriftlig rapport, dels på ett seminarium där samtliga institutioner är inbjudna. Vid dessa seminarier diskuteras både frågor som rör det praktiska genomförandet och ämnesdidaktiska aspekter av projekten. Projekt som initierats med hjälp av kvalitetsmedel återrapporteras även internt vid institutionerna och i kollegiet för svensk lärarutbildningen. På så vis kan kvalitetsutvecklingen leda till nya idéer i lärarkåren. Det senaste beviljade projektet gäller en förstärkning av länkningen mellan programmets olika delkursers innehåll och skrivprogression. En tidigare ansökan som beviljades gäller ett case-projekt på den ämnesdidaktiska delkursen på *Svenska 3*, ett projekt som nu fortlöper med egen finansiering, som delas mellan institutionerna. Självfallet deltar studenterna i återrapporteringen i form av sina direkta värderingar på genomförda projekt, nu senast case-projektet på tredje terminen. Ansökningar om kvalitetsmedel skrivs gemensamt av institutionernas samordnare i ämneslärarprogrammet i samråd med kollegiet.

Inom VFU-kursen sker konstant uppföljning av kursens innehåll, utformning, genomförande och examination i samråd med VFU-koordinatorer, övriga VFU-kursledare, VFU-samordnare och VFU-handledare. VFU-dialogmöten anordnas två gånger per termin. Frågor för behandling är VFU-handledarnas omdömesblankett, VFU-ansvarigas bedömning och betygsättning samt de skriftliga kursuppgifternas omfång och inriktning.

På svensk lärarutbildningen arbetas aktivt för att studenterna ska genomföra utbildningen inom ordinarie tid. Vid frånvaro på obligatoriska moment kan studenten få skriftliga kompletteringsuppgifter och ändå examineras under ordinarie termin. Omtentamenstillfällen anordnas varje år i juni och augusti. För muntliga kompletteringar gör Institutionen för nordiska språk omprövningstillfällen i juni och januari.

Studievägledning sker på Institutionen för nordiska språk och på Enheten för studievägledning vid Fakulteten för utbildningsvetenskaper. Studievägledaren på Institutionen för nordiska språk deltar med information om ämnet på ämneslärarprogrammets Andraämnesmässa då studenter inbjuds till information om val av sitt andra ämne i programkombinationen.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka inom denna bedömningsgrund är uppföljningens uppenbara konkreta effekter i form av kurslitteraturförändringar, studentmentorsystem, studenternas tidigare kontakt med ungdomsskolan och studenternas tydliga och uttrycka uppskattning av kursutvecklingsprojekt, till exempel caset i lektionsplanering med yrkesverksamma gymnasielärare. Ett utvecklingsområde är emellertid att fler studenter ska fylla i kursvärderingar. Kanske kan man upphöra med delkursvärderingar och endast ha helkursvärderingar. Denna fråga diskuteras i kollegiet Ett annat utvecklingsområde är VFU-organisationen som arbetar mot en mer självklar samsyn på kursens utformning och bedömning och mot en holistisk förståelse bland VFU-konordinatorer, VFU-handledare och studenterna att även en praktisk delkurs ute i skolverksamheten måste följa ämneslärarprogrammets examinationsmål för kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen.

Studentperspektiv

Bedömningsgrund:

Studenten ges möjlighet att ta en aktiv roll i arbetet med att utveckla utbildningens innehåll och genomförande.

Möjligheterna för aktiv studentmedverkan är stora inom ämneslärarutbildningen och svensklärarstudenter är ofta aktiva i studentfackliga sammanhang och i mentorsverksamhet, som till exempel studentcoaching. Vid båda de institutioner som samverkar om ämneslärarutbildningen i svenska finns studentrepresentation i institutionsstyrelse och studieråd.

Studenter erbjuds också att vara aktiva inom undervisningen på programmet. Studenter på de senare terminerna i ämnesstudier i svenska medverkar exempelvis på första terminens introducerande kurs med en gästföreläsning, och svarar på de frågor en helt ny lärarstudent vill ha svar på. På termin 2 finns samverkan med en partnerskola i Uppsala i ett lärläsningsprojekt där studenterna får komma ut i skolverksamheten och möta elever med behov av lärläsningsstöd. En annan typ av studentmedverkan i utbildningen är att ett mentorssystem har införts på delkursen *Språkets struktur* efter studenternas önskemål om utökad vägledning i grammatikstudierna. Kursläraren utbildar studenterna som har examinerats på kursen att bli mentorer för yngre studiekamrater som samlas i studiegrupper med sin mentor.

Styrkor och utvecklingsområden

En styrka i ämnesstudierna i svenska är att studentgrupperna utgörs enbart av lärarstudenter. Det är därför enklare för studenterna att samla och framföra åsikter som har specifikt med lärarutbildningen att göra. Ytterligare en styrka är kontinuiteten i lärlagen: studenterna känner sina lärare i svenska och litteraturvetenskap och diskuterar ofta utbildningen med dem.

Ett utvecklingsområde är emellertid att arbeta mer systematiskt med studentmedverkan i svensklärarutbildningen genom att bilda ett studentråd med studentrepresentation från alla fyra terminernas ämnesstudier, vilket planeras till vårterminen 2019. Det kommer att bli ett forum för studenterna att ta aktiv del i utvecklingen av utbildningens innehåll och genomförande på både kort och lång sikt.

Arbetsliv och samverkan

Bedömningsgrund:

Utbildningen är utformad och genomförs på sådant sätt att den är användbar och utvecklar studentens beredskap att möta förändringar i arbetslivet. Relevant samverkan sker med det omgivande samhället.

Relevant samverkan sker med det omgivande samhället för att bereda studenterna att möta förändringar i arbetslivet. Det omgivande samhället är verksamma gymnasielärare, tidigare lärarstudenter, forskare från andra universitet i Sverige och övriga Norden, en filmkonsulent eller en författare. I första hand riktar institutionernas samverkan in sig på verksamma lärare i gymnasieskolan med vilka det önskas bygga ett nätverk. Redan i den första delkursen på Svenska 1 möter de en VFU-handledare och en tidigare VFU-lärarstudent som gästföreläser och svarar på de frågor en helt ny lärarstudent vill ha svar på. På termin 2 inom ämnet svenska sker samverkan med en partnerskola i Uppsala i ett läxläsningsprojekt där studenterna får komma ut i skolverksamheten och möta elever med behov av läxläsningsstöd. På termin 3 inom ämnet svenska möter studenterna i sitt case-projekt om lektionsplanering en eller flera yrkesverksamma lärare för kollegialt lärande i lektionsplaneringar och problemlösningar i stunden och på längre sikt. I introduktionsveckan till den skolförlagda VFU:n möter studenterna en yrkesverksam gymnasielärare i svenska som stärker studenternas kunskap om relationen mellan vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet och dess betydelse för yrkesutövningen. I olika typer av värderingar visar sig dessa samverkansinsatser från institutionernas sida göra ett bestående intryck på lärarstudenterna och deras förståelse för förändringar i arbetslivet.

En annan typ av samverkan i närmaste tid har varit det nationella initiativet Grammatikdagarna som Institutionen för nordiska språk i samverkan med Språkvetenskapliga fakulteten har specialinriktat med inbjudningar till gymnasieskolor i Uppsala, till elever i årskurs 2 och deras svensk/språklärare. Kortföreläsningar och en minimässa lockade flera klasser i ett par års följd. En sådan samverkan knyter skolor och svensklärare i Uppsala till institutionerna som i sin tur gynnar ämneslärarutbildningen, t.ex. med fler välutbildade och välvilliga VFU-handledare och fler tänkbara ingångar för Svenska 4-studenterna att samla empiriskt material i form av intervjuer, enkäter, fokusgrupper, deltagande observation till sina självständiga arbeten.

En tredje typ av samverkan har varit de så kallade Lärarstudentdagarna, som anordnas en gång per termin, då schemat har brutits så att alla svensklärarstudenter på kurserna Svenska 1-4 kan delta i en gästföreläsning av en forskare från annat universitet i Sverige eller Norden, en filmkonsulent eller en yrkesverksam författare med efterföljande gruppdiskussion i tvärgrupper över terminsindelningarna. En sådan samverkansaktivitet har varit stärkande för lärarstudenternas yrkesidentitet och yrkes stolthet.

En fjärde typ av samverkan är att studenterna på ämneslärarprogrammet har möjlighet att söka sommarkurser i Norden, främst inom ramarna för Nordkurs där det finns kurser i de andra nordiska språken i Island, Norge, Danmark, Finland och ibland Färöarna och Grönland. På en nordisk sommarkurs träffar studenterna andra studenter från Norden och får erfarenhet av att vistas längre i ett annat nordiskt land, något som ger beredskap för förändringar i arbetslivet. Sommaren 2018 har en del av svensklärarstudenterna även deltagit i "Nordisk Sommerskole" i Köpenhamn, en sommarkurs om grannspråksundervisning som var speciellt riktat till lärarstuderande från Norden och där undervisningsspråket var danska, norska och svenska.

En femte typ av samverkan är lärarlyftskurser som har anordnats på Institutionen för nordiska språk och även de sommarkurser som yrkesverksamma lärare har kunnat delta i på distans eller på campus.

En annan viktig arbetslivssamverkan utgår från fakultetens VFU-organisation. Här sker samarbete och dialogmöten, dels med institutioner vid Uppsala universitet som deltar i lärarutbildningarna, dels med lednings- och lärarpersonal på de skolor som medverkar i VFU-verksamheten samt samordnare vid kommunerna. Konkreta frågor som regelbundet dryftas är dimensioneringar av lärarutbildningar och VFU-platser samt organiserandet av lärarstudenternas VFU-kurser. Intresset under det senaste året har förövrigt blivit mycket större för de handledarkurser som erbjuds av EDU. Det beror inte minst på att dessa kurser har anpassats mer efter skolans vardag och utmaningar. Dessa kurser ges numera också på distans.

Genom den försöksverksamhet med partnerskolor, som EDU tillsammans med Fakulteten för utbildningsvetenskaper startade vårterminen 2017, ges en del av ämneslärarstudenterna möjlighet att under den tid då de läser campusförlagda kurser delta i den dagliga verksamheten i gymnasieskolan, i allt från undervisning till personal- och föräldramöten. Det övergripande syftet med samarbetet är att stärka kontakterna mellan utbildning, forskning och skolverksamhet. Därigenom får studenterna insyn i delar av läraryrket som inte nödvändigtvis inkluderas i VFU-kurser. För studenter som placerats inom partnerskolor ordnas också en serie praxisnära seminarier under terminerna, vilka leds av kontaktlärare från skolorna. Vid dessa seminarier diskuteras teman som önskats av studenterna eller kompetenser som erfarna handledare på skolorna identifierat som återkommande brister hos studenter och nyexaminerade lärare. Under kommande terminer kommer detta projekt att spridas till övriga samarbetskommuner.

År 2013 inrättade Fakulteten för utbildningsvetenskaper Forum för samverkan (FoSam). Dess huvudsakliga uppgift är att fungera som en stödorganisation för en rad olika samverkansaktiviteter och fungera som ett nätverk mellan lärarutbildningen och dess samarbetspartners i arbetslivet. FoSam bedriver också en alumnverksamhet, vilken inbegriper bland annat särskilda alumnträffar, där nätverkets medlemmar får möta en känd person, utbyta idéer och samverka kring utbildningsfrågor. Som exempel kan nämnas journalisten Erik de la Reguera som talade utifrån ämnet "Medmänniska eller yrkesproffs?", och ett besök av skådespelaren Emma Molin under rubriken "När underhållning blir undervisning".

Styrkor och utvecklingsområden

Styrkan i svensklärarutbildningens samverkansprojekt är deras variation och bredd, att de gynnar ett samarbete med skolor och deras svensklärare, att de erbjuder svensklärare och deras elever utbildning och kontakt med universitetsvärlden för framtida rekrytering till vår utbildning och att de ser till studenternas behov av en fortlöpande kontakt utöver VFU-perioderna med skolverksamheten och deras framtida föränderliga arbetsliv.

Ett utvecklingsområde är att engagera studenterna i den så kallade Lärarstudentdagen då alla ämneslärarstudenter i svenska möts. Eftersom denna dag har legat utanför ordinarie kursesexamination har den lockat allt färre deltagare. Studentdagen har för närvarande lagts på is och medlen används i stället för insatser och externa gästföreläsare på enskilda delkurser. Det finns dock tankar om att utveckla och förbättra möjligheterna för en studentdag till vilken verkligen alla studenter söker sig utan kurstvång.

Ett annat utvecklingsområde är en tätare och fördjupad kontakt med alla de yrkesverksamma som deltar med värdefulla insatser i vår utbildning som VFU-handledare. Det återkommer i värderingar av VFU:n att studenterna önskar en tydligare och mer stödjande kontakt från VFU-kursansvariga på universitetet. De synpunkterna tas på största allvar och det ska utarbetas rutiner för denna kontakt i kommande utvecklingsarbete. En idé som har väckts i kollegiet är att med stöd av utvecklingsmedel från Fakulteten för utbildningsvetenskaper arrangera en fortbildningsdag med ett utbud av institutionernas speciella ämneskompetens och inbjuda samtliga VFU-handledare i svenska till den. Då ska det också finnas möjligheter till diskussioner om VFU-handledarens uppdrag i utbildningen.